

ความ โศกในปัญญาสชาดก: อารมณ์สะท้อนใจกับการสอนคติธรรมทางพุทธศาสนา

นางสาวพัชรินทร์ บุรณะกร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2551

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

SORROW IN PAÑÑĀSA JĀTAKA: EMOTION AND
THE TEACHING OF BUDDHIST DHARMA

Miss Patcharin Buranakorn

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Doctor of Philosophy Program in Thai

Department of Thai

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic year 2008

Copyright of Chulalongkorn University

510248

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ความโศกในปัญญาสชาดก: อารมณ์สะท้อนใจกับ

การสอนคติธรรมทางพุทธศาสนา

โดย

นางสาวพัชรินทร์ บุรณะกร

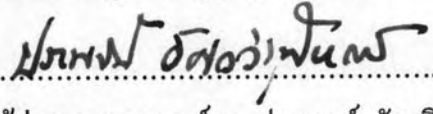
สาขาวิชา

ภาษาไทย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รองศาสตราจารย์ ดร.สุจิตรา จงสถิตย์วัฒนา

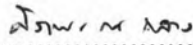
คณะกรรมการคณาจารย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต

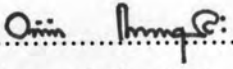

..... คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพจน์ อัสววิรุฬหการ)

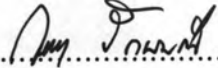
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

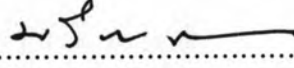

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชลดา เรืองรักษ์ลิขิต)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุจิตรา จงสถิตย์วัฒนา)

..... กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร ณ ถกลาง)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.อนันต์ เหล่าเลิศวรกุล)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.กุสุมา รักษมณี)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณีปิ่น พรหมสุทธิรักษ์)

พัชรินทร์ บุรณะกร : ความโศกในปัญญาสชาดก : อารมณ์สะท้อนใจกับการสอนคตินิยมทาง
พุทธศาสนา (SORROW IN PAÑÑĀSA JĀTAKA : EMOTION AND THE TEACHING OF
BUDDHIST DHARMA) อ.ที่ปริกษาวิทยานิพนธ์หลัก : รศ.ดร. สุจิตรา จงสถิตย์วัฒนา, ๓๓๕ หน้า.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความโศกที่สร้างอารมณ์สะท้อนใจในปัญญาสชาดก
กับการสอนคตินิยมทางพุทธศาสนา ด้วยการวิเคราะห์กลวิธีการสร้างความโศกที่สร้างอารมณ์สะท้อนใจ และ
การวิเคราะห์ผลของการสร้างอารมณ์สะท้อนใจที่มีต่อการสอนคตินิยมทางพุทธศาสนาในปัญญาสชาดก

ผลการวิจัยพบว่า กลวิธีนำเสนอความโศกที่สร้างอารมณ์สะท้อนใจในปัญญาสชาดก มี ๓ กลวิธี คือ

๑) กลวิธีการสร้างเรื่องเพื่อนำเสนอความโศก ได้แก่ การสร้างเหตุการณ์การพลัดพราก การนำเสนอตัวละครให้มี
ลักษณะที่เอื้อต่อการสร้างความโศก และการคลี่คลายความโศก กลวิธีการสร้างเรื่องเหล่านี้ทำให้ความโศกใน
ปัญญาสชาดกนั้นมีความโดดเด่น และเป็นการสร้างเรื่องที่มีความโศกเป็นอารมณ์สำคัญของเรื่อง ซึ่งทำให้ผู้อ่าน
เกิดอารมณ์สะท้อนใจไปกับความโศกที่ปรากฏในเรื่องได้มากขึ้น ๒) การนำเสนอความโศกร่วมกับความรู้สึกอื่น
ได้แก่ ความโศกร่วมกับความสงบ ความโศกร่วมกับความมุ่งมั่น ความโศกร่วมกับความรัก ความโศกร่วมกับความ
กลัว ความโศกร่วมกับความรักและความมุ่งมั่น การปรากฏร่วมกันดังกล่าวทำให้ความโศกโดดเด่นมากขึ้นและ
ช่วยหนุนให้ความรู้สึกอื่นชัดเจนมากขึ้นด้วย และ ๓) กลวิธีทางวรรณศิลป์ ได้แก่ การใช้คำ การใช้ความเปรียบ
และการบรรยายและพรรณนาความโศก ซึ่งกลวิธีทางวรรณศิลป์นี้เป็นกลวิธีการใช้ภาษาที่สร้างสุนทรียภาพให้กับ
ความโศกในปัญญาสชาดก กลวิธีเหล่านี้เป็นปัจจัยที่นำเสนอความโศกในคัมภีร์ปัญญาสชาดกซึ่งสร้างอารมณ์
สะท้อนใจแก่ผู้อ่านให้เกิดการตระหนักรู้และเข้าใจในคตินิยมทางพุทธศาสนาในปัญญาสชาดก

ความโศกที่สร้างอารมณ์สะท้อนใจในปัญญาสชาดกมีความสัมพันธ์กับการสื่อคตินิยมทางพุทธศาสนา
อย่างชัดเจน กวีสามารถใช้ความโศกสร้างอารมณ์สะท้อนใจแก่ผู้อ่านจนเกิดการตระหนักรู้และเข้าใจในคตินิยม
สำคัญ คือ ๑) กฎแห่งกรรมทั้งในฝ่ายอกุศลกรรมและฝ่ายกุศลกรรม ซึ่งทำให้ผู้อ่านเกิดความเกรงกลัวต่อการทำ
บาป เชื้อมั่นและศรัทธาในการทำความดี ๒) ความไม่เที่ยงแท้แน่นอนของสรรพสิ่ง ๓) ผลแห่งการบำเพ็ญทานอัน
เป็นหนทางไปสู่การบรรลุพระโพธิญาณของพระโพธิสัตว์ คตินิยมทั้ง ๓ ประการนี้ นำพาผู้อ่านให้เกิดความ
เข้าใจพุทธธรรมในระดับเบื้องต้น คือ ความเกรงกลัวต่อการทำบาป เกิดการศรัทธาในการทำความดี การเข้าใจว่า
สรรพสิ่งเป็นอนิจจัง เปลี่ยนแปลงและสูญสลายไปได้ตลอดเวลา ความเข้าใจพุทธธรรมในระดับสูง คือ การโน้มนำ
ผู้อ่านให้ละต่อการยึดมั่นถือมั่น ทำให้เกิดความสุขสงบ เกิดปัญญา และอาจนำพาไปสู่ความหลุดพ้นจาก
สังสารวัฏ อันเป็นอุดมคติสูงสุดของพระพุทธศาสนา

อาจกล่าวได้ว่าปัญญาสชาดกในฐานะเป็นวรรณคดีพุทธศาสนาของไทยที่ดำรงความสำคัญมายาวนาน
เป็นหลักฐานที่แสดงให้เห็นอัจฉริยภาพของกวีไทยที่ได้รังสรรค์นิทานพื้นบ้านอันมีเนื้อหาทางโลกให้กลายเป็น
วรรณคดีพุทธศาสนาอันสื่อคตินิยมพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง ผ่านกลวิธีทางวรรณศิลป์ของการสร้างอารมณ์โศก
สะท้อนใจอย่างประณีตงดงาม

ภาควิชา.....ภาษาไทย.....

ลายมือชื่อนิสิต.....*พัชรินทร์ บุรณะกร*.....

สาขาวิชา.....ภาษาไทย.....

ลายมือชื่อ อ.ที่ปริกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....*สุจิตรา จงสถิตย์วัฒนา*.....

ปีการศึกษา.....๒๕๕๑.....

##4780905922 : MAJOR THAI

KEYWORDS: SORROW / EMOTION / PANNASA JATAKA / BUDDHIST DHARMA

PATCHARIN BURANAKORN : SORROW IN PAÑÑĀSA JĀTAKA : EMOTION AND THE TEACHING OF BUDDHIST DHARMA. ADVISOR : ASSOC. PROF. SUCHITRA CHONGSTITVATANA, Ph.D., 339 p.

This dissertation aims at studying the relation between the emotion of sorrow in Paññāsa Jātaka and the teaching of Buddhist dharma by analyzing the techniques of using the emotion of sorrow and their effects for conveying the teaching of Buddhist dharma.

The study reveals three techniques used in Paññāsa Jātaka to present the emotion of sorrow. First, the use of narrative to portray situations of separation, characterization that enhances sorrow, and the overcoming of sorrow. The narrative emphasis on the significance of the emotion of sorrow makes readers feel the prominence of sorrow in the text. Second, the presentation of sorrow with other emotions, namely sorrow with serenity, sorrow with determination, sorrow with love, sorrow with fear, and sorrow with love and determination. The co-occurrence of sorrow with other emotions generates 'rasa' in the minds of readers. Third, literary techniques, namely word choice, metaphor, and the descriptive elaboration of sorrow. These literary usages of language create aesthetic beauty for sorrow. All three techniques are elements in Paññāsa Jātaka that build emotions in the minds of readers which help them realize and understand the teaching of Buddhist dharma.

The emotion of sorrow in the Paññāsa Jātaka therefore clearly relates to the teaching of Buddhist dharma. The poets skillfully use sorrow to build emotions in readers, thus bringing about realization and understanding of the law of karma and the impermanence of all things as well as the cultivation of giving, which is the path leading to enlightenment. This Buddhist dharma leads readers to basic understanding: the fear to do unwholesome deeds and the faith to do good, the realization that nothing really exists, that all things are subject to decline and disappear, and finally the utmost understanding, or the detachment from all things which brings serenity, wisdom, and liberation, the ideal good of Buddhism.

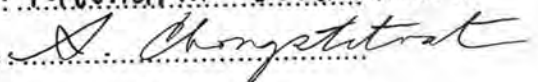
In summary the poets of Paññāsa Jātaka as the creators of a prominent collection of Thai Buddhist literature, have successfully transformed secular folk tales into Buddhist tales through the technique of using the emotion of sorrow as an effective means of conveying Buddhist dharma, thus enabling Paññāsa Jātaka to play the role of a spiritual guidance for Buddhists of all time.

Department :Thai.....

Field of Study : Thai.....

Academic Year :2008.....

Student's Signature : Patcharin Buranakorn

Advisor's Signature :

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รศ.ดร. สุจิตรา จงสถิตย์วัฒนา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ให้ความรู้และคำสอนอันมีค่าแก่ผู้วิจัย ทั้งในด้านการศึกษาเล่าเรียน การทำงาน และการดำเนินชีวิต อีกทั้งยังสนับสนุนให้ผู้วิจัยเฝ้าหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ให้โอกาสเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ ด้วยความเมตตา และความปรารถนาดีอันสูงสุด ผู้วิจัยขอน้อมรำลึกพระคุณของอาจารย์อย่างสุดซึ้ง

กราบขอบพระคุณ ศ.เกียรติคุณ ดร.กุสุมา รัชชมณี ศ.ดร.ศิราพร ณ ถลาง ศ.ดร.ประคอง นิมมานเหมินท์ รศ.ดร.ชลดา เรืองรักษ์ลิขิต ผศ.ดร.ประพจน์ อัสววิรุฬหการ ผศ.ดร.มณีปิ่น พรหมสุทธิรักษ์ อ.ดร.อนันต์ เหล่าเลิศวรกุล อ.ดร.น้ำผึ้ง ปัทมกลางกุล ที่ได้กรุณาตรวจแก้และเสนอแนะ ข้อความรู้อันมีค่าแก่วิทยานิพนธ์เป็นอย่างดี

ด้านภาษาต่างประเทศนั้น ขอขอบคุณ อ.อาทิตย์ อาชีรวณิชกุล น้องชายผู้ร่วมอยู่ในนาวา ลำเดียวกัน ขอขอบคุณ อ.วรรณฤดี บุรณะกร พอร์ด และ ดร.ณอน พอร์ด น้องสาวและน้องเขยผู้อยู่ ณ ดินแดนอันแสนไกล

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลงด้วยความกรุณา ความห่วงใย และอุปการะ ของกัลยาณมิตรหลาย ท่านที่ทั้งช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัย โดยเฉพาะ อ.สุภักดิ์ มหาวารากร อ.มารศรี สอทิพย์ อ.นิธอร พรอำไพสกุล อ.จันทร์สุดา ไชยประเสริฐ อ.จิรภัทร อาคนารี ผู้อยู่เคียงบ่าเคียงไหล่ผู้วิจัย เสมอมา และขอบคุณ ค.ณ.ลอมฟาง ลครพล ลูกสาวผู้ยอมเสียสละลาจากเพื่อนและโรงเรียนอันเป็นที่รักมาเพื่อให้แม่ได้เรียนต่อปริญญาเอก อีกทั้งเป็นเพื่อนชีวิต เป็นพลังชีวิต และร่วมสู้กับผู้วิจัยเสมอมา

ในท้ายสุด ขออุทิศผลงานอันเกิดจากความมานะอดุทสาหะนี้สักการะแก่ผู้รังสรรค์วรรณคดี อันมีคุณค่าทางปัญญาแก่นุชนุษชาติ ขอบูชาแม่เพียงใจ บุรณะกร ซึ่งเลี้ยงดูผู้วิจัยมาแต่เล็กแต่น้อย ผู้เป็นคั้งพ่อและแม่ของผู้วิจัย ผู้ซึ่งปลูกความรักในการแสวงหาความรู้ และผู้เพิ่มความเข้มแข็งแก่ผู้วิจัยให้อดทน มีมานะ และไม่ย่อท้อต่อทุกสิ่ง ขอกราบขอบคุณนายอนุวัตร บุรณะกร และนาง ศรีสุดา คงมันน์ พ่อและแม่ผู้ให้กำเนิด ผู้ซึ่งมอบชีวิต และคอยเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยเสมอมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ณ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฉ
บทที่	
๑ บทนำ.....	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	๓
สมมุติฐานของการวิจัย.....	๓
วิธีดำเนินการวิจัย.....	๓
ขอบเขตของการวิจัย.....	๘
คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย.....	๑๑
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	๑๒
แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๑๒
ความเป็นมาและการแพร่หลายของปัญญาสชาดก.....	๑๒
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความโศก.....	๒๕
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์สะเทือนใจ.....	๓๓
งานวิจัยที่เกี่ยวกับปัญญาสชาดก.....	๔๖
๒ กลวิธีนำเสนอความโศกที่สร้างอารมณ์สะเทือนใจในปัญญาสชาดก.....	๕๓
๒.๑ กลวิธีการสร้างเรื่องเพื่อนำเสนอความโศก.....	๕๖
๒.๑.๑ การสร้างเหตุการณ์การพลัดพราก.....	๕๖
๒.๑.๑.๑ การพลัดพรากจากคนรัก.....	๕๕
๒.๑.๑.๒ การพลัดพรากจากบิดามารดา.....	๗๓
๒.๑.๑.๓ การพลัดพรากจากกันด้วยความตาย.....	๘๕
๒.๑.๑.๔ การพลัดพรากจากบ้านเมือง.....	๕๕

๒.๑.๑.๕ การพลัดพรากระหว่างคนกับสัตว์.....	๕๗
๒.๑.๒ การนำเสนอตัวละครที่เอื้อต่อการสร้างความ โศก.....	๑๐๑
๒.๑.๒.๑ การนำเสนอการตกทุกข์ได้ยากของตัวละคร.....	๑๐๑
๒.๑.๒.๒ การนำเสนอตัวละครที่ร่างกายไม่สมบูรณ์.....	๑๐๕
๒.๑.๒.๓ การนำเสนอตัวละครที่ถูกกลั่นแกล้งรังแกจากผู้อื่น.....	๑๑๐
๒.๑.๓ การคลี่คลายความ โศก.....	๑๑๖
๒.๑.๓.๑ การคลี่คลายความ โศกด้วยคุณงามความดีของตัวละคร.....	๑๑๗
๒.๑.๓.๒ การคลี่คลายความ โศกด้วยการได้รับความช่วยเหลือ.....	๑๒๐
๒.๑.๓.๓ การคลี่คลายความ โศกด้วยการปลอบ โยนกันด้วยคำสอน ทางพุทธศาสนา.....	๑๒๒
๒.๑.๓.๔ การคลี่คลายความ โศกด้วยการสำนึกผิดของตัวละครฝ่าย ร้าย.....	๑๒๕
๒.๑.๓.๕ การคลี่คลายความ โศกด้วยการจบอย่างมีความสุขและ ตัวละครได้กลับมาพบกัน.....	๑๒๘
๒.๒ กลวิธีการนำเสนอความ โศกร่วมกับความรู้สึกอื่น.....	๑๓๓
๒.๒.๑ การนำเสนอความ โศก (โศกะ) ร่วมกับความสงบ (สมะ).....	๑๓๗
๒.๒.๑.๑ ความ โศกที่เกิดร่วมกับความสงบอันเนื่องมาจากการ บริจาทานอันยิ่งใหญ่.....	๑๓๘
๒.๒.๑.๒ ความ โศกที่เกิดร่วมกับความสงบอันเนื่องมาจากความ ศรัทธาอันยิ่งใหญ่ในพระพุทธรูป.....	๑๔๓
๒.๒.๒ การนำเสนอความ โศก (โศกะ) ร่วมกับความมุงม่น (อุตสาหะ).....	๑๔๕
๒.๒.๓ การนำเสนอความ โศก (โศกะ) ร่วมกับความรัก (รติ).....	๑๔๘
๒.๒.๔ การนำเสนอความ โศก (โศกะ) ร่วมกับความกลัว (ภยะ).....	๑๕๒
๒.๒.๔.๑ การนำเสนอความ โศก (โศกะ) ร่วมกับความกลัว (ภยะ) ในความผิดบาปที่ตนได้ทำไว้.....	๑๕๓
๒.๒.๔.๒ การนำเสนอความ โศก (โศกะ) ร่วมกับความกลัว (ภยะ) ในหายนะภัยที่ยังไม่เกิดขึ้น.....	๑๕๔
๒.๒.๕ การนำเสนอความ โศก (โศกะ) ร่วมกับความรัก (รติ) และความ มุงม่น (อุตสาหะ).....	๑๕๕

บทที่

หน้า

๒.๓ กลวิธีทางวรรณศิลป์ในการนำเสนอความโศก.....	๑๖๐
๒.๓.๑ การใช้คำแสดงความโศก.....	๑๖๑
๒.๓.๑.๑ การใช้คำแสดงอาการร้องไห้.....	๑๖๒
๒.๓.๑.๒ การใช้คำบรรยายสภาพร่างกายและกิริยาอาการต่าง ๆ เมื่อพบกับความโศก.....	๑๖๖
๒.๓.๑.๓ การใช้คำที่เกี่ยวข้องกับใจที่โศกเศร้า.....	๑๖๘
๒.๓.๑.๔ การใช้คำกล่าวถึงความโศกหรือความทุกข์โดยตรง.....	๑๖๙
๒.๓.๒ การใช้ความเปรียบแสดงความโศก.....	๑๗๐
๒.๓.๒.๑ การเปรียบเทียบความ โศกกับการพลัดพรากจากกันของ สัตว์.....	๑๗๒
๒.๓.๒.๒ การเปรียบเทียบความ โศกกับการหมดสิ้นไปหรือการ ถูกทำลายของธรรมชาติ.....	๑๗๘
๒.๓.๒.๓ การเปรียบเทียบความ โศกกับการสูญเสียอวัยวะ.....	๑๘๒
๒.๓.๒.๔ การเปรียบเทียบความ โศกกับการสิ้นชีวิต.....	๑๘๑
๒.๓.๒.๕ การเปรียบเทียบความ โศกกับการถูกทำร้าย.....	๑๘๕
๒.๓.๒.๖ การเปรียบเทียบความ โศกกับอาการไม่ปกติของมนุษย์... ..	๑๘๘
๒.๓.๒.๗ การเปรียบเทียบความ โศกด้วยความทุกข์ในปัจจุบันกับ ความทุกข์ในอดีต.....	๒๐๑
๒.๓.๒.๘ การเปรียบเทียบความ โศกด้วยการใช้ความเปรียบซ้อน กันหลายครั้ง.....	๒๐๔
๒.๓.๓ การบรรยายและพรรณนาความ โศก.....	๒๐๙
๒.๓.๓.๑ การบรรยายและพรรณนาความ โศกด้วยกิริยาอาการ โศกเศร้าที่มากกว่าปกติ.....	๒๐๙
๒.๓.๓.๒ การบรรยายและพรรณนาถึงความ โศกในปัจจุบันกับ ภาพความสุขในอดีต.....	๒๑๒
๒.๓.๓.๓ การบรรยายและพรรณนาความ โศกถึงบุคคลที่รักทีละ ส่วน.....	๒๑๖
๒.๓.๓.๔ การบรรยายและพรรณนาความ โศกของคนจำนวนมาก..	๒๑๘

บทที่	หน้า
๒.๓.๓.๕ การบรรยายและพรรณนาความ โศกด้วยการกล่าวโทษ กรรม.....	๒๒๑
๒.๓.๓.๖ การบรรยายและพรรณนาความ โศกด้วยการเล่าเรื่องราว ความ โศกซ้ำอีกครั้งหนึ่ง.....	๒๒๓
๓ ความสัมพันธ์ของความ โศกที่สร้างอารมณ์สะท้อนใจกับการสอนคติธรรมทาง พุทธศาสนา.....	๒๒๘
๓.๑ การสอนคติธรรมเรื่องกฎแห่งกรรม.....	๒๓๒
๓.๑.๑ การตระหนักรู้และเข้าใจในอกุศลกรรม.....	๒๓๓
๓.๑.๑.๑ ความเกรงกลัวต่ออกุศลกรรมที่ทำในอดีต.....	๒๓๓
๓.๑.๑.๒ ความเกรงกลัวต่ออกุศลกรรมที่ทำในปัจจุบัน.....	๒๔๓
๓.๑.๒ การตระหนักรู้และเข้าใจในกุศลกรรม.....	๒๔๘
๓.๑.๒.๑ ความกตัญญู.....	๒๔๙
๓.๑.๒.๒ ความมานะพยายาม.....	๒๕๒
๓.๑.๒.๓ เมตตาธรรม.....	๒๕๔
๓.๒ การสอนคติธรรมเรื่องความ ไม่เที่ยงแท้แน่นอนของสรรพสิ่ง.....	๒๖๓
๓.๓ การสอนคติธรรมเรื่องการทำเพ็ญทาน.....	๒๖๘
๔ สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	๒๗๒
รายการอ้างอิง.....	๒๘๔
ภาคผนวก.....	๒๘๘
ภาคผนวก ก เรื่องย่อปัญญาสชาดก ๖๑ เรื่อง.....	๒๘๙
ภาคผนวก ข ตารางแสดงการวิเคราะห์ลักษณะของนิทานพื้นบ้านในนิทาน ปัญญาสชาดกตามกฎเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้าน ๑๒ ข้อ ของ เอกเชล โอลริก.....	๓๓๕
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	๓๓๙

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๑ แสดงการปรากฏร่วมกันของอารมณ์ที่สอดคล้องกันและอารมณ์ที่ไม่สอดคล้องกัน.....	๑๓๕
๒ แสดงการปรากฏร่วมกันของอารมณ์ที่ไม่สอดคล้องกัน.....	๑๓๖
๓ แสดงคำบรรยายสภาพร่างกายและกิริยาอาการต่าง ๆ เมื่อพบกับความโศก.....	๑๖๖
๔ แสดงการวิเคราะห์ลักษณะของนิทานพื้นบ้านในนิทานปัญญาสชาดกตามกฎเกี่ยวกับ นิทานพื้นบ้าน ๑๒ ข้อ ของ เอกเชล โอลริค.....	๓๓๖